

Porsanger menighetsråd/sokn
C/O Industribygget, Laatasveien
9700 Lakselv

Den norske kirke
v/Kirkerådet

e-post:post.kirkeradet@kirken.no

HØRING - NY KIRKEORDNING FOR DEN NORSKE KIRKE
Høringsinnspill fra Porsanger Menighetsråd/Porsanger sokn.

Porsanger menighetsråd/sokn oversender herved hørings svar med forslag til endringer av kirkeordning for Den norske kirke.

Vedlegg: Høringsdokument.

Lakselv den 14.12. 2018

Med vennlig hilsen

Oddbjørn Karlsen
leder

Egil Ansgar Borch
dagligleder/kirkeverge

HØRING - NY KIRKEORDNING FOR DEN NORSKE KIRKE

Høringsinnspill fra Porsanger Menighetsråd

Porsanger kommune/sokn er Norges tredje største kommune/sokn målt i flateinnhold. Folketallsmessig er vi den femte største kommunen/soknet i Finnmark og den største i Indre Finnmark prosti med 4000 innbyggere.

Porsanger kommune har i flere hundre år vært en trespråklig og trekulturell kommune.

Porsanger kommune fattet vedtak i kommunestyret i 1990 og definerte kommunen som en trespråklig og trekulturell kommune med tre likestilte språk og kulturer, norsk, samisk og kvensk. Porsanger kommune fattet vedtak i kommunestyret og definerte bygda Børselv/Pyssyjoki som en kvensk bygd.

Porsanger kommune var den første kommunen i Norge som fikk godkjent trespråklige navn på kommunen og trespråklige navn på de ulike stedene i kommunen. Det skiltes på tre språk i hele Porsanger kommune, på norsk, samisk og kvensk.

Porsanger menighetsråd/sokn har tatt på alvor at vi er en trespråklig menighet/sokn/kommune.

Porsanger Menighetsråd er pr. i dag det eneste Kirkekontoret i Norge som har skiltet Kirkekontoret i Porsanger på tre språk, norsk, samisk og kvensk.

Porsanger Menighetsråd har vedtatt trespråklige navn på:

- Porsanger sokn
- Porsanger menighetsråd
- Porsanger kirkekontor

Kvenene – en nasjonal minoritet – et opprinnelig folk på Nordkalotten

Kvenene en nasjonal minoritet - er et av de opprinnelige folkeslagene på Nordkalotten og er hjemmehørende i hele Norge. I tillegg har kvenene et kulturelt og språklig fellesskap med "Meankieli" i Nord-Sverige, Kvener i Nord-Sverige, Tornedalinger i Nord-Sverige, Nord-Findland, Kolahalvøya, Karelere i Russiske Karelen, Estland og Nordlige del av Latvia. Det har vært kvensk bosetting og tilstedeværelse i Nord-Norge siden 1500 tallet. Det er dokumentert av gamle skattejournaler som viser at kvenske skattebetalere var bosatt i Nord-Norge allerede på 1500 tallet.

Manglende kirke- og trosopplæringstiltak på kvensk:

Fra 1700 tallet og fram til 1998 fikk ikke det kvenske folk i Porsanger noen kirkelige tilbud på sitt morsmål som er kvensk. Samer og kvener har vært utsatt for planmessig statlig styrt fornorskningsspolitikk fra 1700 tallet. Allerede på 1700 tallet tok den dansk-norske statsmakt både jord og språklige rettigheter fra samer og kvener. Til tross for Luthers klare bud om forkynnelse på folkespråkene, har det i flere periode vært forbudt å tolke til kvensk under gudstjenester. Utover 1800-tallet økte assimilasjonspolitikken i intensitet, med skoleverk og kirke som de viktigste fornorskningssaktører.

I tillegg til statlig rasisme mot samer og kvener, ble den kvenske befolkning mistenkeliggjort og utsatt for etterretningsevne, også fra den norske kirkes høytstående geistlige og tjenestemenn. Prester i Nord-Troms og Finnmark ble bedt om å rapportere inn misstenkelig aktivitet i den kvenske befolkning. Dette fordi Norske myndigheter var redd kvenene kunne ha kontakter østover mot Finland og Russland i og med at kvener snakket et språk som var nært beslektet med finsk språk.

Det ble innført kvensk språkforbud i kirker, skoleverk og på internat. I 1902 kom jordloven som fastslo at kun de som snakket norsk til daglig fikk adgang til å kjøpe jord. Gjennom hele denne perioden var læstadianske forsamlinger et fristed for kvensk og samisk språk.

Kvener og samer har også i dag en sterk og levende trostradisjon, og mange familier har i mer enn 200 år vært tilknyttet den luthersk-læstadianske kristendom. Kirka er en levende og viktig del av kvensk kultur, og mange kvener er aktive kirkegjengere. Det er derfor særdeles trist at kvenene i så liten grad opplever å få innpass og synlighet i Den norske kirke.

Kvenene i dag

Da Norge i 1998 ratifiserte *Europarådets charter om beskyttelse av minoritets- og regionspråk og Rammekonvensjonen for Vern av Nasjonale Minoriteter*, la dette samtidig forpliktelser på Norge som nasjon. Kvenene fikk status som nasjonal minoritet, se [Stortingsmelding nr 15 \(2000-2001\)](#). Norge har forpliktet seg til å beskytte kvenene gjennom følgende avtaler:

- Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter
- Den europeiske pakten om regions- eller minoritetspråk
- FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, særlig art 27
- FN-konvensjonen fra 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter
- FNs menneskerettskomité's tolkninger av konvensjonene og tilleggsprotokoller
- FNs barnekonvensjon, særlig art 30

Ratifiseringen av det europeiske språkcharteret og rammekonvensjonen innebærer blant annet at kvenene er beskyttet av FN- konvensjonen fra 1966 om sivile og politiske rettigheter, og av FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter - herunder rett til religionsutøvelse. Her hviler det en plikt for det enkelte land som er tilsluttet avtalen - og dermed for Den norske kirke - om å tilrettelegge for religionsutøvelse på grunnlag av minoritetens egne ønsker og behov. Det er forøvrig verd å merke seg at det europeiske språkcharteret - i følge Språkrådet - ikke skiller mellom urbefolknings språk og andre region- og minoritetsspråk.

I Norge gir opplæringsloven og stedsnavnloven rettigheter til kvener og kvensk språk. Egne strategi- og handlingsplaner for bevaring av kvensk språk og kultur er vedtatt av både Troms¹ og Finnmark² fylkeskommuner. Og også Regjeringen ved Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeid *Målrettet plan for innsats for kvensk språk*³. Stortinget har satt sammen en kommisjon som skal granske fornorskingspolitikken og uretten begått overfor samer og kvener. Kommisjonen skal avgi rapport høsten 2022.

Kvener utestenges fra Den Norske kirke både lokalt, regionalt og nasjonalt:

Kvener er ikke en del av offisiell norsk kirkepolitikk på lik linje med norsk og samisk kirkeliv. I Den norske kirke er både den norske og den samiske befolkning ivaretatt gjennom Kirkerådet og Samisk kirkeråd med tilhørende administrasjoner og kirkelig ansatte. Det er pr. i dag ikke tildelt noen midler eller menneskelige ressurser som kan jobbe med kvensk kirkeliv verken lokalt, regionalt eller nasjonalt. Kvensk kirkeliv har så langt ingen plassering i DNK som utløser midler av betydning, eller som gir tilgang til informasjonsstrømmen i kirka forøvrig.

Fornorskingspolitikken som Den Norske kirke førte overfor det samiske folk opphørte på 1990 tallet da Sametinget, Samisk Kirkeråd, Samisk Språkforvaltningsområde og Indre Finnmark prosti i Karasjok ble etablert som "et samisk prosti".

Fornorskningpolitikken mot kvener i Den Norske kirke har pågått helt fram til i dag og ser ikke ut til å stoppe opp. Fornorskningpolitikken mot kvener i Den Norske kirke bare fortsetter på full fart inn i 2019.

Et klassisk eksempel på dette er at Kirkemøtet i 2014 under KM sak 07/14 vedtok følgende "Visjonsdokument som gjelder for perioden 2015 – 2018":

Pkt 2. Kvensk språk og kultur blir ivaretatt i gudstjenestelivet og trosopplæringen.

Kirkemøtet er det øverste politiske organet som vedtar den nasjonale kirkepolitikken fremover i tid.

Kirkerådet er det øverste administrative kirkelige organet som administrativt skal følge opp de politiske vedtak som Kirkemøtet vedtar nasjonalt.

Når det gjelder pkt.2 Kvensk språk og kultur blir ivaretatt i gudstjenestelivet og trosopplæringen.

Kirkerådet har rett og slett gitt blaffen i å følge opp dette vedtaket og overlatt hele saken til det

"regionale organet Nord-Hålogaland Bispedømmeråd" uten at det følger med penger eller menneskelige ressurser for å løse oppgaven. Dette er rett og slett en skam i 2018!

Det er verdt å merke seg at Det Norske Stortinget valgte å likestille samer, kvener og norskfinner ved nedsettelsen av sannhets- og fornorskningkommisjonen, som skal granske fornorskningens virkninger og uretten som ble begått mot samer og kvener. Det er et viktig signal at Stortinget anerkjenner at kvener, på samme måte som samer, er en folkegruppe som har lidd under fornorskningen.

Mange samfunnsnivå har nå oppdaget og erkjent at også kvenene er del av dette mørke kapitlet i Norges historie. Egne strategi- og handlingsplaner for bevaring av kvensk språk og kultur er vedtatt både av [Troms \(plan\)](#) og [Finnmark \(plan\)](#) fylkeskommuner. Også [Regjeringen \(plan\)](#) ved Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeid *Mållrettet plan 2017 – 2021, videre innsats for kvensk språk*.

Det er mange kvener som har tilhørighet til både samisk og kvensk kultur. Vi ser at det vi kjemper for som kvener i dag er et ekko av det våre samiske forgjengere sto i for 40 - 50 år siden.

Hva har vi gjort med kvensk kirkeliv i Porsanger menighetsråd/sokn

Porsanger menighetsråd/sokn kunne ikke lenger sitte å se på at kvenene som folk ikke er en del av Den norske kirke. Saken ble behandlet i Porsanger menighetsråd og det ble bestemt å sette i gang med kvensk kirkeliv ved hjelp av egne menneskelige og økonomiske ressurser.

I 1998 valgte derfor Porsanger menighet å starte med egne kvensk/norske gudstjenester med god hjelp av Terje Aronsen fra Børselv/Pyssyjoki som frivillig kvensk kirketolk og tekstleser.

I 2001 ble Porsanger menighet overflyttet "fra Hammerfest prosti og til Indre Finnmark prosti.

I 2002 startet Porsanger menighet opp med tospråklig trosopplæring på norsk og samisk.

Vi inviterte alle fireåringer til å få "Min egen kirkebok" og andre kirkelige aktiviteter for barn.

Til alle de kvenske barna som etterspurte trosopplæring på deres morsmål og kultur som er kvensk, så måtte vi dessverre si at det ikke finnes noe materiell til kvenske barn.

I 2004 startet vi med hjelp av egne driftsmidler opp med kvensk trosopplæring. Vi fikk til avtale med IKO forlag med tillatelse til å bruke tekster og tegninger fra "Min egen kirkebok" og deretter oversatte vi dette til kvensk. Slik ble den første "Min egen kirkebok" til i Porsanger produsert med hjelp av egne driftsmidler.

I 2006 startet vi i Porsanger et arbeid for å få ferdig kvensk liturgi med tekster slik at dette kunne brukes i kvenske gudstjenester. Dette arbeidet ble ferdig i 2008 takket være et godt samarbeid med kvensklærer Terje Aronsen og kantor Halvdan Nedrejord. Dermed hadde vi en kvensk gudstjenesteliturgi med kvenske tekster til bruk under gudstjenester.

I 2008 hadde undertegnede, soknepresten og Porsanger kommune et møte med Kirkerådet i Lakselv. Dette resulterte etter kort tid i at det ble bevilget "Statlige midler" til Bibelboka Mi på kvensk som er beregnet på 5 åringer (prosjekt midler). Denne kom ut på IKO forlag i 2010.

I perioden 2010 – 2012 klarte Kirkeutvalget i Nord-Hålogaland Bispedømmeråd å få til avtale med Den Norske kirke om at 15 kvenske salmer skal få plass i den Nye Norske Salmeboka som kommer ut i 2012/2013.

I tillegg til dette fikk Kvensk Kirkeutvalg samtidig avtale med Den Norske kirke om at deler av gudstjenesteliturgien skal oversettes til kvensk. Dette er gjort i et samarbeid mellom Den Norske kirke sentralt, Kvensk Institutt ved Terje Aronsen og Kvensk kirkeutvalg ved Egil Borch.

Dette er nå delvis ferdigstilt og utgitt av kirkerådet som en del av Norsk gudstjenesteliturgi.

Fortsatt mangler allikevel en egen kvensk salmebok, det mangler en egen kvensk bibel.

Det finnes i dag ikke kvensk liturgi og musikk for forbønn, nattverd, dåp og gravferd.

På grunn av manglende nasjonale bevilgninger til kvensk kirkeliv, så eksisterer det ingen samordnet plan for utvikling og ferdigstilling av kvensk liturgi. Dette må snarest komme på plass.

I 2018 er det sytten år – les 17 år, siden Porsanger menighet ble overflyttet til Indre Finnmark prosti. Resultatet av dette har i svært liten grad hatt noe positivt å si for ”kvensk kirkeliv”.

I all vesentlighet så viser det seg at kvensk kirkeliv ikke er en offisiell del av Norsk kirkeliv.

Sagt på godt norsk så kan dette beskrives på følgende måte:

- Utestenging
- Usynliggjøring
- Ingen offisielle kirkelige tjenester på kvensk
- Ingen økonomiske og menneskelige ressurser er avsatt til kvensk kirkeliv
- Diskriminering av kvensk kirkeliv og kvensk språk og kultur
- Enhver kristen menighet har behov for salmer, bibeltekster og liturgiske ledd for gudstjenestefeiring. I Danmark/Norge fikk vi dansk salmebok på 1500-tallet. Norsk og samisk salmebok kom litt utpå 1800-tallet. Kvenene mangler fortsatt salmebok i 2018, og har heller ikke kvensk bibel. I den grad det finnes liturgiske ledd og liturgisk musikk, er dette utformet etter initiativ fra lokale menigheter. Det finnes ikke liturgi for forbønn, nattverd, dåp eller gravferd. På grunn av mangel på midler eksisterer ingen samordnet plan for utvikling og ferdigstilling av en kvensk liturgi.
- I høringsdokumentet for ny kirkeordning er ikke kvenene nevnt i noen sammenhenger. Ingen kvenske interesseorganisasjoner eller institusjoner er invitert inn som høringsinstans.

Konklusjon:

Vi konstaterer at Den norske kirke ikke er i takt med samfunnet forøvrig når det gjelder kvenenes stilling.

Dersom kveners religionsutøvelse skal bringes til et nivå som harmonerer med vår tids kunnskap og forventninger, trenges et radikalt skifte i Den norske kirkes kunnskap, holdning og håndtering av kvener og kvensk kirkeliv.

Utvalg for kvensk kirkeliv er glad for at samisk kirkeliv er en integrert og likeverdig del av Den norske kirke. For å befeste og trygge kvenene som en likeverdig del av kirka, sammen med nordmenn og samer, bør den nye kirkeordninga endres på to hovedpunkt:

- 1. Den norske kirke omtaler kvener på lik linje med samer i sin nye kirkeordning**
- 2. Den norske kirke oppretter et eget Kvensk kirkeråd, og gir rådet en tilsvarende plassering som Samisk kirkeråd har i kirkas organisasjonskart.**

*Det vises forøvrig til følgende konkrete endringsforslag. Foreslåtte endringer er i det videre merket med **fet kursiv**.*

§ 7 Samisk kirkeliv

Det er en naturlig konsekvens og videreføring av Den norske kirkes arbeid med samisk kirkeliv at det Samisk samiske innslaget i Den norske kirke blir reflektert i en egen paragraf i kirkeordningen. Bestemmelsen skal reflektere den tilstanden som gjelder i dag.

§7a: Vi foreslår at det legges til en egen paragraf som tar inn kvensk kirkeliv som en likestilt og likeverdig del av kirka.

§ 7a: Kvensk kirkeliv

Det er en naturlig konsekvens og videreføring av Den norske kirkes arbeid med kvensk kirkeliv at et eget Kvensk kirkeråd blir opprettet, og at det kvenske innslaget i Den norske kirke blir reflektert i en egen paragraf i kirkeordningen. Kvensk kirkeliv er en integrert og likeverdig del av Den norske kirke.

Vi foreslår et nytt punkt i §32 om kvensk representasjon i Nord-Hålogaland bispedømmeråd:

§ 32. Bispedømmerådets sammensetning

Bispedømmerådet består av:

- a) biskopen,
- b) en prest valgt av prestene i bispedømmet,
- c) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet,

- d) sju andre leke valgt direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved flertalls- eller forholdsvalg,
- e) en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd,
- f) en kvensk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd og**
- g) en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.**

Kirkemøtet - §§ 35–36

I likhet med bispedømmerådets sammensetning videreføres dagens sammensetning av Kirkemøtet for valgperioden 2019–2023, **med tillegg av at også Kvensk kirkeråd blir medlem av Kirkemøtet.** Kirkerådet foreslår (~~strykes: imidlertid~~) at det presiseres direkte i kirkeordningen § 35 at Bispemøtets preses og ledere av Samisk kirkeråd **og Kvensk kirkeråd** er medlemmer av Kirkemøtet. **For Samisk kirkeråd** medfører **dette** ingen endringer i forhold til i dag, ut over at bestemmelsene om dette flyttes fra underliggende regelverk inn i selve kirkeordningen. **For Kvensk kirkeråd medfører dette at etableringen av en slik ordning ikke går veien om underliggende regelverk, men skrives direkte inn i selve kirkeordningen. Bestemmelsen skal reflektere en tilstand av likestilt trosliv i Den norske kirke.**

Samisk kirkeråd - §§ 42–43

Kirkerådet foreslår å ta inn bestemmelser om Samisk kirkeråds sammensetning og oppgaver i kirkeordningen §§ 42 og 43. Forslaget bygger på dagens sammensetning og oppgavefordeling, slik det kommer til uttrykk i dagens Statutter for Samisk kirkeråd.

FN-konvensjonen av 1966 forplikter Den norske kirke til å tilrettelegge for religionsutøvelse på grunnlag av minoritetens egne ønsker og behov. Vi foreslår på dette grunnlag at Kvensk kirkeråd tas inn med følgende tillegg i §§ 42a–43a:

Kvensk kirkeråd - §§ 42a–43a

- **Kvensk kirkeråd har som oppgave å fremme, verne og samordne kvensk kirkeliv i Den norske kirke.**
- **Kvensk kirkeråd er Den norske kirke og Kirkemøtets organ for kvensk kirkeliv.**
- **Kvensk kirkeråds sammensetning og oppgaver i kirkeordningen tas inn i de nye §§ 42a og 43a.**
- **Kvensk kirkeråds sammensetning utarbeides i samarbeid med Utvalg for kvensk kirkeliv.**
- **Kirkemøtet fastsetter bestemmelser for Kvensk kirkeråd.**
- **Kvensk kirkeråds sammensetning og oppgaver tas inn i kirkeordninga.**
- **Klagenemdas sammensetning og oppgaver innbefatter kvenske interesser og representasjon.**

Bestemmelsene reflekterer en tilstand av likestilt trosliv i Den norske kirke.

Lakselv, den 15.12. 2018

Oddbjørn Karlsen / S /
leder

Egil Ansgar Borch
dagligleder/kirkeverge